

לבריות והצלחת

שמואל בן זכריה וקלרה אידל. מרים בת יהושע ומרתא

פתחיה בן יאיר וחנה. חגית בת שמואל ומרים

וילדיהם דרור הלל ואשר יש'

עודד בן שמואל ומרים. מעין בת אפרים ואורלי

וילדיהם ידידיה רננה שירה אמונה

רועי בן משה ושרה. תמר בת שמואל ומרים

לרפואת חיים שמואל בן סימה

לעילוי נשמת פרל בת רבקה ע"ה

לעילוי נשמת

אלישבע שולביץ ע"ה בת יבלחט"א יעקב אליהו ושרה הורביץ

לעילוי נשמת

הבחור שמואל אלעזר ז"ל בן יבלחט"א נתן ואביבה הורביץ

שיעור הבגד האסור בכלאים

אין שיעור לבגד האסור בכלאים, ואפילו בבגד

קטן, שהגדול בוש לצאת בו אפילו דרך עראי, יש

בו משום איסור כלאים.

טלית כפולה

טלית שהיתה ארוכה כשתי טליתות, וקיפלה

לשנים, כדי שתהא כשהיא מקופלת כאורך טלית

אחת.

אם תפר אותה שלא תפתח – בין שתפרה תפירה

גמורה, ובין שנקטה בסיכי, [י"מ שחיברה בסיכות.

וי"מ שתפרה תפירה רחבה שאינה חזקה], לדברי

הכל, **יש לתת ציצית בארבע הכנפות שלה, כאילו**

אינה אלא כמו שהיא מקופלת.

ואם לא תפר אותה – לדעת תנא קמא, גם באופן

הזה הטלית חייבת בציצית [כאילו אינה ארוכה

אלא כמו שהיא מקופלת]. **ולדעת רבי שמעון, באופן**

הזה הטלית פטורה מהציצית [באופן הנ"ל, כי אם

תפתח, נמצאו שתי ציציות באמצעה]. [ומתוך הסוגיה

נראה, שרבה בר רב הונא פסק כדברי רבי שמעון, שאין

לתת את הציציות בטלית כאילו היא כפולה, **אבל יש**

לתת בה את הציציות, בארבע הכנפות שלה כשהיא

פתוחה. ויתכן שאף רבי שמעון לא אמר שהיא פטורה

לגמרי מציצית, אלא שהיא פטורה מציצית באופן

שתנא קמא מחייב, אבל חייבת באופן אחר. ויל"ע

[בזה].

ציצית חובת גברא או חובת מנא [=כלי]

< **לדעת רבה בר רב הונא וכן לדעת רב טובי בר**

קיסנא אמר שמואל – כל בגד שיש לו ארבע

כנפות, חייב בציצית, בין אם בעליו לובשו, ובין

אם אינו לובשו, **שהציצית חובת מנא** [=חובת

הכלי], ולא חובת גברא, כלומר, יש חובה להטיל

ציצית בבגדים שיש בהם ארבע כנפות, ולא רק

כשהאיש לבוש בהם, שכל בגד שעומדים

להתכסות בו, אף שאינו לבוש בו, הוא בכלל

הכתוב, "גְּדִלִים תַּעֲשֶׂה לָךְ עַל אַרְבַּע כְּנָפֹת כְּסוּתֶךָ אֲשֶׁר

תִּכְסֶּה בָּהּ". [ולכן כשראה את רבא בר רב נחמן

לובש טלית שאינה מצויצת כהלכתה, אמר לו,

שלא די שמסיר אותה ולובש אחרת, אלא אף על

פי שמסירה, עליו להטיל בה ציצית כהלכתה].

- ומכל מקום, אין להביא ראיה לכך ממנהגם של

החסידים הראשונים, שהיו מטילים ציצית בבגד,

משעה שנגמרה אף קודם הלבישה, כי יתכן שעשו

כן משום שהיו מחמירים על עצמם, ולא משום

שיש חובה בדבר.

- וכמו כן, לפירוש רש"י, אין ראיה שהמלאך

שדיבר עם רב קטינא, חולק על כך, כפי שיתבאר

בעזה"י להלן. [אבל התוס' פירשו שיש ראיה מדברי

המלאך שציצית חובת גברא].

< **ומכל מקום כל זה שאמרנו, שיש חובה לתת**

ציצית בכל הבגדים המונחים, גם אלו שאינו

לבוש בהם, הוא רק בבגדים העומדים ללבישת

איש החייב בציצית. אבל תכריכים, העומדים

להלביש בהם את המת הפטור ממצוות, אין חיוב

להטיל בהם ציצית כשהם מונחים. ורק בשעה

שמלבישים בהם את המת, מטילים בהם ציצית,

ולא משום שיש חובה בדבר, אלא כדי שלא יראו

כמלעיגים עליו, שמלבישים אותו בגד שאינו

מצויץ, לומר לו, פטור אתה ממצוות, **כי נאמר,**

"לַעֲגַ לְרֵשׁ חֲרֹף עֲשֵׂהוּ שָׂמֵחַ לְאִיד לֹא יִנְקָה".

בעידן ריתחא ענשינן אעשה [שהיה פטור

מלקיימו ולא חייב עצמו]

מלאך פגש את רב קטינא שהיה לבוש בסדין בלא

ציצית, [שכן דינה כפי שנתבאר לעיל בדף מ'], ואמר

לו, שיש לו ללכת בבגדים החייבים בציצית, שכן

אם ילך בסדין בקיץ, ובסרביל [=גלימה, כגון אותם

שלנו שהן עגולים ואין לה אלא שתי כנפות למטה

ופטורים מציצית] בחורף, נמצא בטל ממצוות ציצית. ואף על פי שבטל ממנה בהיתר, כי אינו לבוש בבגד החייב בה, מכל מקום, **בזמן שיש חרון אף בעולם**, [=בעידן ריתחא], **בני אדם נענשים גם על שלא קיימו מצוות שהיו פטורים מהן, אבל היו יכולים להתחייב בהן ולקיימם**,

[ולא רק על שעברו על דברים שהיו חייבים בהם].

- מתוך פירוש רש"י משמע, שדברי המלאך הם, בין אם ציצית חובת גברא, ובין אם ציצית חובת מנא.

- אולם מדברי התוס' משמע, שרק אם ציצית חובת גברא, יש לענוש את זה שאינו טורח להתחייב בה ולקיימה, כי על ידי שילבש בגד החייב יחייב את עצמו שהיה פטור. אבל אם היא חובת מנא, אין לענוש על זה, כי בכך שיטיל ציצית בבגד אחר, לא חייב את הבגד הראשון הפטור כלום, ומה הועיל.

טלית שנקרעה

א. טלית שיש בה קרע בתוך שלוש אצבעות

סמוך לשפת כנף הבגד.

לדעת רבי מאיר – אין לתפור את הקרע, כי יש לחוש שמא ישאר בבגד מחוט התפירה אחר גמר התפירה, ויניח אותו בבגד, ויוסיף עליו חוטים אחרים לשם ציצית, ויכרכם יחד, ואותו חוט לא ניתן תחילה לשם ציצית, והרי זה פסול, משום "תעשה" ולא מן העשוי. [וכן דעת רב יהודה].

ולדעת חכמים – מותר לתפור את הקרע ואין לחוש.

ב. טלית שיש בה קרע חוץ לשלוש אצבעות

משפת כנף הבגד.

לדברי הכל – מותר לתפור את הקרע, כי חוץ לשלוש אצבעות משפת הכנף, אינו כשר להטיל בו ציצית, ואין לחוש שיניחו בו את החוט לשם ציצית.

להעביר ציצית מבגד לבגד

אין ליטול כנף מצויץ מבגד אחד, ולתת אותו על בגד אחד עם הציצית שבו, כי נאמר, "וְעָשׂוּ לָהֶם צִיצִית עַל פְּנֵי בְגָדֵיהֶם", שיש לעשות את הציציות על כנף הבגד שהם נעשים עבורו, וכשנתנו את הציציות הללו על הכנף הזו, לא היה הכנף הזו של הבגד הזו, אלא כנף של בגד אחר.

אבל אם הסיר את החוטים מבגד אחד, ונתנם בבגד אחר, מאחר שעתה צריך לחזור ולקושרם בבגד האחר, הרי הם נעשים מתחילה בבגד האחר, **וכשרים בו**, ואין כאן משום "תעשה" ולא מן העשוי. [לדעת שמואל, בכל אופן מותר לכתחילה להסיר את חוטי הציצית מהבגד הראשון, ולתת אותם בבגד השני. ולדעת רב, לכתחילה אין להסיר חוטי ציצית מבגד אחד, לתת אותם באחר, אלא אם כן נתבלה הבגד הראשון, ואינו ראוי עוד לציצית].

טלית שכולה תכלת

כבר נתבאר, שיש לתת בבגד של ארבע כנפות, ציצית של ארבעה חוטים, שנים של לבן [מפשתים], שנאמר "צִיצִית הַכָּנָף", [ללמד שתהא ציצית ממין הכנף של רוב הבגדים הנעשים מפשתים], ושנים של תכלת [מצמר], שנאמר, "פְּתִיל תְּכֵלֶת".

ומבואר בברייתא, **שבטלית של צמר, אין חיוב שיהיו שני חוטי הלבן** [שמלבד שני חוטי התכלת], **של פשתים**, כי מאחר שהפשתים אינם "צִיצִית הַכָּנָף", כלומר אינם מין הבגד, אין הכרח שיהיה הלבן מפשתים, ולכן מלבד שני חוטי התכלת ניתן לתת שני חוטים מכל מין שהוא חוץ מקלא אילן.

יש אופנים שרק לכתחילה אין להביא קלא אילן עם התכלת, אבל בדיעבד אם הביא הציצית כשרה. **ויש אופנים שאף בדיעבד אם הביא קלא אילן עם התכלת**, הציצית פסולה.

< ללשון ראשון בפירוש רש"י.

- הטעם שאין לתת קלא אילן עם התכלת, הוא, משום שקלא אילן דומה לתכלת, וכשימכור את הטלית הזו, שיש בה תכלת עם קלא אילן, המוכר יהיה סבור שכולה תכלת, וכשיצטרך לחוטי תכלת בטלית אחרת, יקח ממנה שני חוטים ויתן אותם בטלית האחרת עם שני חוטי לבן, ויתן בראשונה תחתיהם שני חוטי לבן,

ונמצא שלכל הפחות טלית אחת מהשתים פסולה, [אם באחת מהן יש שני חוטי תכלת, כגון שנטל מהראשונה שני חוטי קלא אילן או שנטל מהראשונה שני חוטי תכלת, זו שיש בה שני חוטי קלא אילן פסולה. ואם נטל מהראשונה חוט אחד של קלא אילן וחוט אחד של תכלת, בשתי הטליתות הציציות פסולות, שאין באחת מהן שני חוטי תכלת], ויש בה כלאים שלא במקום מצוות ציצית.

- ומכל מקום, בדיעבד, כשנתן בטלית רק ארבעה חוטים, [שנים תכלת, ושנים קלא אילן], **אין לפסול את הציצית**, כי אין לחוש כל כך שיטול ממנה שני חוטים לטלית אחרת, משום שאין בה חוטים יתרים.

- אבל כשנתן בטלית שמונה חוטים, [ארבעה של תכלת, וארבעה של קלא אילן], יש לחוש יותר, שיטול ממנה חוטים לטלית אחרת, ונמצאת אחת הטליתות פסולה, ולכן, כדי שלא יבואו לעשות טליתות של ארבעה חוטי תכלת עם ארבעה חוטי קלא אילן, ותצא מכך תקלה, **פסלו חכמים את הציצית הזו**, שיש בה ארבעה חוטי תכלת עם ארבעה חוטי קלא אילן.

< וללשון שני בפירוש רש"י.

– הטעם שאין לתת קלא אילן עם התכלת, הוא, **כי הקפידה תורה שיהיו בציצית שני מראות** [=צבעים], ומאחר שמראה קלא אילן כמראה תכלת, אין כאן שני מראות והציצית פסולה מהתורה.

- ומכל מקום, כל זה בטלית שיש בה ארבעה חוטים בלבד, [שנים תכלת ושנים קלא אילן], כי מאחר שכולה מראה אחד הרי היא פסולה מהתורה.

- אבל בטלית שיש בה שמונה חוטים, [ארבעה ראשונים שנים תכלת ושנים לבן, וארבעה נוספים], **לכתחילה לא יטיל בה** [בארבעה הנוספים] **חוטי קלא אילן**, שמא ימכרם, והלוקח יתנם בטלית אחרת בחזקת תכלת, **אבל בדיעבד**, הציצית הזו בעלת שמונה החוטים **אינה פסולה**, כי מאחר שיש בה שני גוונים, היא כשרה.

חוטי הלבן

מתוך דברי התוס' משמע, שלפי פירוש רש"י, שני חוטי הלבן שבכל טלית, אינם לבן אלא בטלית לבנה, אבל בטלית בצבע אחר, יהיו אותם חוטים **בצבע הבגד**.

שלושה דברים שבהם רבה היה עושה כדברי שמואל

אמר אביי: כל מעשיו של רבה היו כדעת רב חוץ משלושת הדינים הבאים שנחלקו בהם רב ושמואל ובהם היה עושה רבה כדעת שמואל.

א. התרת ציצית מבגד אחד [ישן] **לתת אותה בבגד אחר** [חדש] – רב אוסר, [שלא לבזות את הטלית הראשונה]. ושמואל מתיר.

ב. הדלקת נר חנוכה אחד מנר חנוכה אחר – רב אוסר, [שלא ישתמש בנר חנוכה]. ושמואל מתיר.

ג. גרירת כלים [כמטה כסא וספסל] **על גבי קרקע** – רב אוסר, כי הגרירה הזו חורצת את הקרקע, והעושה חריץ בקרקע תולדה של חרישה היא, ואף על פי שאין הגורר מתכוון לעשות חריץ בקרקע, הדבר אסור, כי לדעתו כל מלאכות שבת אסורות, גם כשאינו מתכוון לעשיית המלאכה, אלא לדבר אחר, [העברת הכלי ממקום למקום]. ושמואל מתיר, כדעת רבי שמעון, האומר, שדבר שאין מתכוון מותר.

מסירת הטלית לכובס

רב יהודה היה מוסר טליתו לכובס כמו שהיא, ולא היה חושש, שמא בשעת הכיבוס יתנתקו **חוטי התכלת**, [והכובס יתן תחתיהם קלא אילן, שהוא זול ולא ירצה לתת תכלת יקרה].

רב חנינא היה חושש, שאם יכבסו את הציציות כמו שהם, שמא יתנתקו החוטים בשעת הכיבוס, ולכן היה מקפל את הציצית כמין פקעת, כדי שלא יתנתקו החוטים.

ואף רבינא היה חושש, שאם יכבסו את הציציות כמו שהם, שמא יתנתקו החוטים בשעת הכיבוס, ולכן היה עושה לטלית כמין שפה, ומחביא את החוטים בתוכה, ותופר את השפה.

מניין החוטים בציצית

לדעת בית שמאי – נותן **ארבעה** חוטים בחור הטלית, ונמצא שיוצאים משני צידי החור שמונה חוטים. [וכן דעת רב הונא, וכן דעת רב פפא, שמשמע בסוגיה שהלכה כדבריו].

ולדעת בית הלל – נותן **שלושה** חוטים בחור הטלית, ונמצא שיוצאים משני צידי החור ששה חוטים. [וכן דעת רב יהודה].

אורך הענף [=החלק שהחוטים משולשלים ותלויים ולא כרוכים]

לדעת בית שמאי – אורך הענף **ארבע אצבעות**. [וכן דעת רב הונא, וכן דעת רב פפא, שמשמע בסוגיה שהלכה כדבריו].

ולדעת בית הלל – אורך הענף **שלוש אצבעות**. [שכל אצבע היא אגודל שהוא רבע טפח, נמצא ששיעור זה של שלוש אצבעות הוא **שלושת רבעי טפח**]. [וכן דעת רב יהודה].

ומבואר בסוגיה, **שלא נאמרו השיעורים הללו, אלא שלא לפחות מהם, אבל הרוצה לעשות ציצית ארוכה יותר, הרשות בידו, שאין לציצית שיעור למעלה**. וזהו ששנינו, וכבר עלו זקני בית שמאי וזקני בית הלל לעליית רבי יוחנן בן בתירא, ואמרו, ציצית אין לה שיעור.

מקום נתינת הציצית בבגד

לדעת רב הונא – בתוך **ארבע אצבעות** הסמוכות לכנף הבגד.

ולדעת רב יהודה ורב פפא [שמשמע בסוגיה שהלכה כדבריו] – בתוך **שלוש אצבעות** הסמוכות לכנף הבגד.

והשיעורים הנ"ל הם שיעורים למעלה, כלומר שאין להרחיק את הציצית מהכנף יותר משלוש אצבעות [כדעת רב פפא, או שלא להרחיק יותר מארבע אצבעות כדעת רב הונא].

אבל יש גם שיעור למטה, והוא [מבואר בגמרא בדף מ"ב, אמר רבי יעקב אמר רבי יוחנן], שצריך להרחיק את הציצית מהכנף **מלא קשר אגודל**, [=שיעור הציפורן של האגודל, יחד עם הבשר שבין הציפורן ועד הפרק הראשון של האגודל הסמוך לציפורן]. [ועוד מבואר בגמרא בדף מ"ב], שזהו השיעור **בשעת העשייה**, ולכן, אם בשעת העשייה נתן את הציצית רחוקה מהכנף מלא קשר גודל, אף על פי שאחר כך נפחת מהשפה, ונתקרב הנקב פחות מהשיעור הזה, הציצית כשרה.

שיעור טפח דאורייתא

אמר רב פפא: טפח דאורייתא הוא אחד מהשיעורים הללו, שכולם שיעור אחד. (א) **רוחב ארבע אגודלים**. (ב) **רוחב שש אצבעות** קטנות הקרויות **זרת**. (ג) **רוחב חמש אצבעות ושליש של אצבע** [הסמוכה לאגודל] הקרויה אצבע.

ציצית

(א-ב) אין ציצית אלא **יוצא**, ואין ציצית אלא **משהו**, [כלומר הציצית היא דבר התלוי ויוצא מן הכנף ואפילו משהו כגון בגרדומין שהם כשרים במשהו]. (ג) [ובדף מ"ב בגמרא אמרו], אין ציצית אלא **ענף**, שנאמר, "וַיִּקְחֵנִי בְּצִיצַת רְאִשֵׁי", [כלומר לקחו בשער הראש, שהוא דבר היוצא מן הראש, וכל שער לבדו]. ואמר אביי, שלכן צריך להפריד את חוטי הציצית זה מזה כצוציתא דארמאי [=כבלורית של גויים שהיו השערות דבוקות מלמטה ופרודות מלמעלה].

© כל הזכויות שמורות י.א.ה.

bekitsur1@gmail.com

[לרכישת ספרי בקיצור באתר אמזון](#)

לתרומות והנצחות:

הורביץ. בנק פאגי (52). סניף 183. חשבון 654248